

Okružný list všetkým bratom rádu

Poznámky k trvalej formácii

Vstaň a chod'!

Drahí bratia, Pán nech vám dá svoj pokoj!

1. Keď som pred dvoma rokmi písal okružný list „Oživme oheň našej charizmy“, ktorý hovoril o počiatkovej formácii, chcel som upriamiť pozornosť na *nás samotných ako dar*, ktorý predstavuje základ celého nášho života. V uvedenom liste som s osobitným dôrazom hovoril o ceste, ktorou musí prejsť ten, kto prijíma náš život, aby tak zasvätenie sa Bohu a ľudstvu nezostalo len na úrovni slov, ale stalo sa postojom, ktorý bude prenikať každú našu činnosť. Keď teda v tomto zmysle hovorím o „formácii“, mám na mysli dimenziu, ktorá značne presahuje skutočnosť odovzdávania niektorých obsahov alebo informácií ohľadom nášho života. Ide tu skôr o naozajstnú „iniciáciu“. Odovzdávanie hodnôt dosahuje svoj zmysel len vtedy, keď sú tieto hodnoty natoľko integrované, že usmerňujú každé naše rozhodnutie a gesto. V tomto novom liste by som s vami chcel uvažovať s rovnakou metodológiou o trvalej formácii: náš život bratov kapucínov nachádza svoj najhlbší a najplnší zmysel v takej miere, v akej je to život darovaný. Chcem hneď na začiatku zdôrazniť, že mojim prvoradým cieľom je posilniť účasť na tom, čo v jednotlivých oblastiach Rádu už v rovine trvalej formácie je ponúknuté a v tých, kde je to treba chcem povzbudiť k obnove a zlepšeniu. Pripomínam len, že náš Rád si v roku 1991¹ stanovil „Generálny plán trvalej formácie“ a že sa aktuálne pripravujú základy k vypracovaniu *Ratio formationis* pre celý Rád². Preto sa v tomto liste nebudem zaoberať rozdielmi medzi počiatkovou formáciou, formáciou špecifickou a formáciou trvalou. Budúce *Ratio* o tom bude špecificky pojednávať, zatiaľ čo Návrh textu II kapitoly Konštitúcií, vypracovaného Komisiou, už o tejto veci explicitne pojednáva.

¹ Por. *Generálny plán trvalej formácie Menších Bratov Kapucínov, Analecta OFM Cap* 107 (1991), 441-462

² Por. *Okružný list 4: Oživme oheň našej charizmy*

1. Neustále sa formovať – prečo?

1.1 Otázka vernosti

2. V liste o počiatkovej formácii som zdôrazňoval, že proces počiatkovej formácie musí nadobudnúť charakter postupnej „iniciácie“ do našej formy františkánsko-kapucínskeho života. V tomto kontexte som pripomenul naliehavosť potreby mať dobrých (koherentných) formátorov, zdôrazňujúc zodpovednosť, ktorú v tomto aspekte nášho života máme všetci. Písal som: „V tejto oblasti nie je možné zaujať pozíciu neutrality: buď sme formátormi alebo sa stávame deformátormi.“ (bod 14) Možno to bude vyzerat' ako hra so slovami, avšak aby sme mohli „iniciovať“ niekoho do istej formy života musíme sami byť „iniciovaní“, a to je aspekt, ktorý sa nenadobúda raz a navždy. Zaujímavé je, čo v tomto ohľade hovorí trpiaci služobník v knihe proroka Izaiáša: „Ráno čo ráno mi [Pán] prebúdza ucho, aby som počúval ako učeníci [ako „iniciovaní“]“ (Iz 50, 4) Týmto novým listom chcem ukázať cesty ustavičnej obnovy a pozvať vás, drahí bratia, aby sme vážne vzali naše „byť bratmi“, vedomými zodpovednosťou byť jeden druhému oporou. Popri aspekte zodpovednosti je tu aj aspekt daru, ktorý ma volá tešiť sa budúcemu [formujúcemu] príkladu, ktorý mi prichádza od druhého. Takéto spôsoby oživujú slová Žalmu 133: „Aké je krásne a milé, keď bratia žijú spolu!“

3. Odpovedajúc na volanie Pána a objímuc rehoľný život v našom Ráde každý z nás vyjadril, že chce zo svojho života urobiť dar – dar, ktorý je treba ustavične aktualizovať. Určite v živote nechýbajú okamihy, kedy nás všetko ťaží, a v ktorých, bez toho, žeby sme to chceli, sa nám stáva, že sa sústreďujeme príliš na seba a utekáme pred zápasom. Stáva sa to všetkým! Avšak, ak by k tomu dochádzalo príliš často, stávajúc sa to zvykom, nebadateľne by sme abdikovali [vzdali sa] na to, čo sme sľúbili a naše zasvätenie by nadobudlo zjav vyschnutého stromu, ktorý neprináša ovocie! Myslím, že v tomto zmysle aj pre nás platí to, čo André Louf hovorí o mníšstve: „je to skutočnosť inkarnovaná do človečenstva a do času, a teda preniknutá dynamikami, ktoré ju tiahnu dole“³. O dôvod viac, aby sme zostali bdeli.

4. Je dôležité, aby si každý vedel nachádzať čas pre načerpanie energie. Čas pre ticho, čas pre seba samých. Avšak musí to byť čas, ktorý je nasmerovaný k dobrému a lepšiemu prežívaniu toho, čo sme sľúbili. Naše uvažovanie by malo byť takéto: „Práve preto, že moji bratia mi ležia na srdci a pretože túžim, aby vo mne našli dobrého spoločníka na ceste, z času na čas urobím niečo pre seba!“. Trvalá formácia v prvom rade spočíva vo vôli obnovovať sa v tom, čo je ukryté v srdci našej voľby života zasvätených: v dare seba samého! V druhom rade musí pamätať na profesionálne adžiornamento, aby misia, ktorá nám bola zverená, bola vykonávaná s potrebnou kompetenciou. Tento aspekt je dôsledkom prvého. Naše Konštitúcie sa v tomto ohľade vyjadrujú takto:

Trvalá formácia, keďže sa istým spôsobom týka celej ľudskej osoby, má dvojaký rozmer: duchovné obrátenie prostredníctvom ustavičného návratu k prameňom kresťanského života a k prvotnému duchu Rádu a ich prispôsobenie časom; a kultúrne i profesionálne adžiornamento [aktualizáciu]... (Konšt 41, 2)

³ A. LOUF: *Cantare la vita*, Magnano, 2002, s. 35

1.2 V každom veku vlastná výzva

5. Trvalá formácia súvisí s naším zasvätením a jeho uskutočňovaním. Každý z nás, ak pozorne vníma to, čo sa deje okolo mňa a vo mne samom, skôr či neskôr dospeje k záveru, že život ma často volá urobiť nový krok. Dá sa povedať, že existujú etapy, ku ktorým sa viažu ich vlastné výzvy. Sú takí, ktorí im čelia obratne, ale aj takí, ktorí sa veľa ponamáajú alebo aj takí, ktorí dokonca odmietnu urobiť krok, ktorý sa po nich požaduje. Najzrejmším príkladom sa mi zdá byť staroba a s ňou schopnosť pokojne prijať limity, ktoré prináša opotrebovanie nášho organizmu. Prijat' starobu a vedieť ísť v ústrety obmedzeniu aktivít ako aj mnohým limitáciám, ktoré staroba obnáša patrí k tomu, čo všetci skôr alebo neskôr budeme volaní naplniť. Bezpochyby sú aj takí, ktorí starnú zle, ktorí nie sú schopní zanechať nič z toho, čo vždy robili, alebo takí, ktorí spomínajú na časy, keď mali 40 a nevedia s vďačnosťou hľadiť na to, čo im bolo dopriate urobiť po všetky roky ich života. Sú osoby, ktoré sa cítia umenšené skutočnosťou, že už nie sú schopné vykonávať všetku tú aktivitu, ktorej sa vždy venovali. V tomto zmysle je zrejme, že život volá každého osobne absolvovať prechod, ktorý nie je samozrejmý a nie je ani ľahký.

6. Rôznych podobných prechodov⁴ je zaiste omnoho viac. Spomeniem tu krátko aspoň niektoré z najdôležitejších. Je zrejme, že ten, kto ukončil obdobie počiatočnej a špecifickej formácie musí mať možnosť prechodu k fáze, v ktorej mu je daný priestor realizovať projekty, s odhodlaním sa angažovať a cítiť sa živým prostredníctvom aktivít. Musí mať možnosť v praxi uskutočniť to, čo sa naučil! Keďže vníma potrebu ponoriť sa do činnosti, ak by mu táto nebola dopriata, cítil by sa akoby okradnutý o čosi vitálne, čo mu patrí. V tejto fáze bude postupom času vnímať vnútornú potrebu prejsť od mnohosti aktivít k cielenej voľbe aktivít osobitne významných [zmysluplných]. Objaví sa túžba dať vlastný život do služby jedinej veci, ktorá má zmysel a pre ktorú stojí za to namáhať sa zo všetkých síl. Je to čas veľkých plánov, kedy je človek ochotný až do krajnosti sa darovať pre jedinú vec. Tomu, kto sa strmhlavo vrhá do projektu so širokými dosahmi sa skôr či neskôr – a to je nevyhnutné – nevyhnu ani sklamania. Bude sa musieť vyrovnáť s ľudskou realitou, aj svojou vlastnou, poznačenou mnohými obmedzeniami. Kto sa učí postupne, bez zúfania si, prijímať realitu takú aká je a pokračuje v ceste aj napriek všetkému, robí dôležitý krok v ústrety väčšej ľudskej zrelosti.

Skrze tieto etapy sa osoba vnútorne obohacuje, získava múdrosť života, ktorú skôr alebo neskôr bude chcieť dať k dispozícii iným. Bude žiť túto fázu života s hlbokým uspokojením. Vskutku, nie sme „zasvätení“ len kvôli sebe samým, ale preto, aby sme prinášali svoj podiel k poľudšteniu sveta a urýchlili tak plnú realizáciu Božieho kráľovstva. Dosiahnuc prah 60 rokov života a presiahnuc tak polovicu času, ktorý nám bol daný k dispozícii, opúšťame veľké projekty, aby sme sa dali do služby tomu, kto sa v danej fáze nachádza. Naša pozornosť sa sústreďí na potreby osôb, s ktorými zdieľame život a mobilizujeme našu kreativitu, aby sme prispeli k úspechu projektu niekoho iného. Tešíme sa, keď vidíme rásť nejakú vec [projekt] a keď vidíme osoby, ako pri realizácii svojich projektov napredujú.

⁴ Por. k tejto téme J. Guindon, *Vers l'autonomie psychique*, Montréal 2001, 112-119; G. Salonia, *Odòs la Via della vita. Genesi e guarigione dei legami fraterni*, Bologna 2007, 122-145.

1.3 Nechajme si pomôcť

7. Je veľmi dôležité môcť sa obrátiť na osoby, ktoré nám vedia pomôcť pri prekonávaní každej etapy tejto dlhej a fascinujúcej cesty života. Na niekoho, kto nám pomôže zastaviť sa a vnímať cestu, ktorú sme už urazili. Život je dar a vyžaduje si byť videný a ocenený v celej svojej bohatosti. Všetko je Božím darom a je ním aj všetko to, čo mi bolo dané prežiť a vykonať. A preto to má byť vrátené⁵ darcovi všetkých darov. Avšak je tiež pravda, že môžem vrátiť len to, o čom viem a čo si uvedomujem. Trvalá formácia nám musí pomôcť rásť v týchto dimenziách. Samotný život nás formuje a žiada po nás zmenu, prispôsobenie. Nezriedka, bez jasného poznania, bez uvedomenia si zmien, ktoré sa okolo nás, ako aj v našom vnútri odohrali, nedokážeme plynulo a s ľahkosťou určité prechody urobiť. A preto potrebujeme jedni druhých, preto je aj dobre, keď občas stretneme niekoho, kto je v tejto oblasti špecificky pripravený a môže nám cestu uľahčiť. Ide o jedno opravdivé poznanie [naučenie sa, osvojenie si], ktoré má vplyv na náš život a ktoré prispieva k tomu, že sa cítime dobre pre to, čím sme, a že sme šťastní, že sme dospeli k bodu, v ktorom sa nachádzame, túžiac vykročiť do novej etapy.

8. To, čo som doteraz načrtol je v prvom rade súčasťou antropologickej cesty, na ktorej je ľudské bytie povolané prejsť rôznymi etapami života ako cesty rastu, ktorá sa zakončí len s príchodom sestry smrti. Je to cesta, ktorá predpokladá dve základné zložky: zložku postupného odstupu [odosobnenia] a zložku stále širších priestorov interiorizácie [zvnútorňovania]. Prechod od mnohosti realizácií k malému množstvu signifikatívnych [významných] projektov, postupné opúšťanie očakávaných odpovedí [reakcií] na vlastnú adresu ako aj na adresu iných v prospech prijatia reality vecí a osôb takých aké sú obnáša dlhú sériu odstupov [odosobnení]. Opúšťam očakávania projektované tak na iných ako aj na seba, aby som našiel vo svojich rukách obraz, ktorý viac zodpovedá realite tak iného ako aj mojej. Dovoľujem tak sebe ako aj svojmu bratovi byť nedokonalý alebo nekoherentný. V deň, kedy toto dokážem urobiť získam bohatstvo, ktoré som predtým nemal a nemohol mať. Úmerne s týmto postupným odstupom rastie potreba disponovať dlhšími časmi na pozastavenie sa nad celkom vecí a ich plynutím. Cesta interiorizácie, ktorá sa uskutočňuje požaduje byť zosilnená. Život nášho serafínskeho otca, svätého Františka, je nadmieru vhodnou ilustráciou toho, čo bolo práve povedané: často sa utáhoval na opustené miesta a trávil tam dlhý čas v modlitbe.

1.4 Viera, ktorá sa mení

9. Samotný život viery každého z nás, ako aj naše povolanie, sú volané prejsť cestou ustavičnej a hlbokej premeny. Spôsob, ako veríme a žijeme naše zasvätenie v 60tich rokoch života (používam tento vek, pretože mi najviac prislúcha) je iný, ako bol v čase, keď sme mali polovicu nášho veku. Po fáze veľkých entuziazmov a vôle radikálne zmeniť všetko sme postupne prešli k fáze opravdivého obmedzenia. Bratia, s ktorými zdieľam život, majú svoje limity, avšak mám ich aj ja. Možno som aj padol, doslova padol z koňa, ako svätý Pavol

⁵ František nás často vyzýva vrátiť Bohu všetko to, čo od neho pochádza. Por. *Nepotvrdená Regula*, XVII, 17 (FF: 49)

Prot 00771/10

a okúsil som vzdialenie sa od cesty, ktorú som si zvolil. Možno som prešiel obdobím skutočnej ľahostajnosti, v ktorom sa všetko zdalo byť bez chuti. A myslel som si, že som stratil smer. Ale je tiež pravdou, že som na tejto nerovnej ceste stretol Pána, ktorý sa na mňa obrátil s výzvou: „Vstaň a choď!“ Uvedomujem si, že moja vernosť zakolísala a že len vďaka Pánovej milosti som mohol znovu plynule vykročiť na cestu.

Iste. Po tom, ako som toto všetko prežil sa cítim krehký a zraniteľný, ale som si istý, že som na vlastnej koži okúsil čo znamená byť hriešnikom, a to hriešnikom zmiereným! Nechcem tým povedať, žeby Pán predtým nebol v mojom živote prítomný. Chcem tým povedať len to, že vedomie Jeho prítomnosti je dnes iné a určite hlbšie. A uvedomujem si tiež, že aj môj spôsob viery prešiel premenou. Vskutku, v porovnaní s minulosťou sa dnes omnoho viac sústreďujem na potrebu bezhraničnej dôvery v Boha, ako na opakovanie jednotlivých obsahov. Stal som sa menej formálnym a vidím, ako vzrástla dimenzia vzťahu. Nikto z nás sa týmto procesom dozrievania nevyhne. Je možné, že sa objavili aj nejaké afektívne krízy, ktorými sme sa následne vzdialili od bratstva lebo sme sa možno cítili nepochopenými. A vďaka nejakému bratovi, ktorý prejavil svoju dobrotu tým, že nás s láskou priviedol späť sme znovu objavili cestu a sme mu za to vďační a ďakujeme aj Bohu za osoby, ktoré nám dal stretnúť. Toto všetko nás formovalo a naďalej nás formuje.

10. Aj keď ide o dimenzie, ktoré sa, vždy v iných modalitách, týkajú každého z nás, vo všeobecnosti ich zahŕňujeme tajomstvom. Nemohli by sme skôr smerovať k tomu, že by sme sa viac otvorili a urobili z nich predmet bratského zdieľania, čo by sa mohlo diať aj v rámci našich miestnych kapitúl? Šťastní sú tí, čo našli dobrého duchovného doprevádzateľa a bratstvo rešpektujúce a prijímajúce všetko a všetkých! Som si nakoniec taký istý, že niektoré veci sa stali len mne a preto o nich s bratmi nemôžem hovoriť, aby som tak nestratil svoju tvár? Vedomí si toho, že všetci máme účasť na tom istom krehkom človečenstve, čo chýba k tomu, aby sme urobili ďalší krok jedných k druhým, aby sme tak dospeli k väčšej vzájomnej otvorenosti? Je jasné, že takéto zdieľanie, aby bolo možné, potrebuje vytvoriť klímu vzájomného hlbokého rešpektu, kde sa jednotlivec môže cítiť prijatý a nikdy nie súdený, alebo ešte horšie, odsúdený.

11. Tým, čo som tu doteraz napísal som mal v úmysle ilustrovať základné tvrdenie našich Konštitúcií, ktoré hovoria o trvalej formácii ako o „processe osobnej a komunitnej obnovy“, nasmerovanej k tomu, aby „sme sa stali schopnými vždy žiť naše povolanie podľa Evanjelia v konkrétnej realite každého dňa“. Tie isté Konštitúcie poukazujú na každodenný život v bratstve ako na vynikajúci priestor trvalej formácie (Konšt 43, 3). A naozaj, popri rytme komunitných prvkov existuje aj celá tá cesta vzájomného prijímania sa a úcty, ktorú je treba prejsť. Častejšie si skôr želáme, aby to bol náš brat, kto sa zmení, zabúdajúc na pozvanie svätého Františka nepožadovať, aby sa druhý stal lepším kresťanom. Jediná pôda, o ktorej si môžeme byť istý, že je možné meniť ju je tá naša!

12. Bratský život nás stavia do situácie, v ktorej je treba pracovať na sebe samých a to nás za normálnych okolností robí chápacejšími a disponibilnejšími voči iným. Z takéhoto typu pomalej a postupnej premeny budú môcť mať osoh všetci, ktorí sa s nami stretávajú. A preto milujem naliehať na to, aby nikto sám seba nedišpenzoval od náročnosti spoločného života.

Prot 00771/10

Konštitúcie správne hovoria, že spoločný život veľmi napomáha trvalej formácii. Takýto život nám pomáha rásť vo vzťahoch, ktoré sa dajú nazvať skutočne [reálne] „vykúpenými“ a ktoré sú tak ovocím milosti, ako aj úsilia každého člena bratstva. Pracovať na sebe samých stojí veľa námahy, avšak je to nevyhnutná podmienka pre dosiahnutie väčšej ľudskej zrelosti, zvlášť vo vzťahoch s inými. Koľko krát sa mi stáva, že obviňujem iných z toho, že sa necítim dobre! Konajúc takýmto spôsobom, bez toho, že by som si to uvedomoval, prisudzujem iným voči sebe samému obrovskú moc a ľahostajne si ľubujem v role obeti. Všetky naše snahy zmeniť iných sú strateným časom! Vzťahy vo vnútri bratstva sa zlepšujú vtedy, keď niekto začne pracovať na sebe bez toho, žeby očakával, že iní budú konať rovnako. Konštatujúc zmenu aj oni sa začnú meniť.

13. Naše Konštitúcie nám v bode 43, 3 krát a jasne pripomínajú, kde je privilegované miesto trvalej formácie: „Každodenný spôsob života veľmi pomáha trvalej formácii. Vskutku, prvou školou formácie je každodenná skúsenosť rehoľného života v normálnom rytme modlitby, reflexie, spoločného života a práce.“ Tú istú skutočnosť veľmi zdôrazňuje Amadeo Cencini vo svojej nedávnej publikácii o zasvätenom živote. Píše:

Trvalá formácia, čo by už malo byť všetkým jasné, nespočíva v občasných mimoriadnych kurzoch alebo v trojdňových, či týždňových vzdelávacích seminároch alebo v seminároch pastoračných, a ani v pravidelných duchovných stretnutiach. Spočíva predovšetkým v konaní Otca, ktorý sa v každom okamihu usiluje stvárňovať v nás obraz Syna, ako aj v našej následnej a ustavičnej disponibilite prijať toto pôsobenie Otca. Trvalá formácia je teda sama o sebe relacionálnou [vzťahovou] dynamikou, vzťahom s Bohom; avšak nie len s ním, lebo ak je tento proces v jeho rukách, potom každá situácia života, každá okolnosť, každé existenčné obdobie, každá udalosť, či už pozitívna alebo negatívna z nášho pohľadu, každá komunita, viac alebo menej prijímajúca, každá osoba, každý spolubrat, či už je svätý alebo hriešnik, každý vzťah, stávajú sa nástrojmi [mediáciou] tejto vôle Otca formovať v učeníkovi zmýšľanie Syna.⁶

2. Spôsoby dynamického napredovania v trvalej formácii

2.1 Zjednocujúci projekt

14. Trvalá formácia by mala prispievať nielen k rastu jednotlivého brata, ale celého bratstva. Pri viacerých stretnutiach som v bratstvách vycítil veľké rozdrobenia. Každý z nás má nejaké záväzky, niekto je farár, iný je vrátnik, iný učiteľ, ale akoby medzi nami chýbalo niečo podstatné, čo nás spája. Dalo by sa povedať, že chýba zmysel pre spoločné poslanie. Robíme veľa vecí, pretože je treba ich robiť, ale možno povedať, že sa vytratilo povedomie našej spoločnej typickej charizmy a spolu s ňou aj naše poslanie aktívne prispievať k premene tohto sveta na svet bratskejší. Uvediem príklad. Práve preto, že nám záleží na bratskom živote ako takom, musíme spolupracovať vo všetkých našich činnostiach a umožniť tak iným, aby videli a zakúsili, aké je dobré byť solidárni a cítiť podporu od druhých. Mohli by sme konať oveľa

⁶ A. Cencini, «Guardate al futuro...» Perché ha ancora senso consacrarsi a Dio, Milano 2010, 95.

Prot 00771/10

efektívnejšie, ak by sme si osvojili motto typu: „Snažme sa vytvárať bratskejší svet!“. V takomto prípade by sa každý člen bratstva mal snažiť uvádzať do praxe citované motto vo všetkých svojich aktivitách. Som presvedčený, že to ovplyvní aj spôsob našej pastoračnej činnosti, aj spôsob, akým prijímame tých, čo nám búchajú na dvere a tiež aj spôsob, akým vyučujeme. Pôsobili by sme tak na mnohých frontoch, ale vždy poháňaní hlbokou jednotou (hlbokou komúniou) medzi sebou. Cítili by sme sa nositeľmi posolstva a formy konania, túžiacimi po premene vecí všade tam, kde sme a čokoľvek robíme. Aby to tak naozaj bolo, musíme spolu častejšie hovoriť a vytvárať z domovej kapituly miesto dialógu a plánovania ako realizovať naše spoločné plány.

15. Ak sa budeme vedome snažiť dosiahnuť jeden spoločný cieľ, bude aj jednoduchšie zdieľať sa o vlastných skúsenostiach, ťažkostiach, príjemných prekvapeniach, atď. Chcem povedať, že či už ako provincia alebo aj ako miestne bratstvá máme potrebu žiť konštruktívny projekt a pritom si byť vedomí, že máme niečo hodnotné, čo ponúknuť ľuďom, s ktorými sa stretávame. Aby sa to ale mohlo uskutočniť, je vhodné aby sa počas provinčných či domových kapitúl uvažovalo nad špecifickým aspektom nášho poslania a aby sa formulovalo motto, ktoré by usmerňovalo naše konanie a ktoré by sa stalo dynamizujúcim a motivačným prvkom úsilia tak bratstva ako aj jednotlivca. Z času na čas si musíme položiť otázku „Čo chceme žiť? Čo chceme prinášať iným? Akým spôsobom chceme byť prítomní v Cirkvi a spolupracovať na Božom Kráľovstve?“

Musíme mať odvahu dať si konkrétne odpovede, formulovať vetu, ktorá sa opiera o nejaké dynamické slovo, nasmerované čosi zmeniť. Je jasné, že podľa rôznych kultúrnych kontextov bude rôzny aj cieľ, ktorý chceme dosiahnuť. Ak sa napríklad budeme snažiť o bratskejší svet, sústredíme svoju pozornosť na oblasti spoločnosti, kde sú najväčšie konflikty: medzi pôvodným obyvateľstvom a prisťahovalcami, medzi rôznymi sociálnymi vrstvami, medzi ľuďmi patriacimi do rozličných kást, atď. Musíme brať ohľad na konkrétny kontext, aby evanjeliový kvas mohol naozaj kvasiť. V podstate je treba len odpovedať na jednoduchú otázku: „Čo chceme ako kapucíni dosiahnuť prostredníctvom nášho života a našej činnosti?“ Odpoveď musí byť podľa možnosti jednoduchá a priama, určená tak provincii ako aj jednotlivým bratstvám. S prílišnou ľahkosťou si myslíme, že presne vieme na čom chceme spolu, ako bratia kapucíni, pracovať. Kedysi sme chceli byť pre ľudí silným volaním na obrátenie, dnes, v inom sociálnom a historickom kontexte, chceme byť šíriteľmi pravého bratstva podľa Evanjelia. Hlavne medzi nami a potom všade kde pôsobíme!

2.2 Naučme sa čeliť novým výzvam spoločne.

16. Náš Rád prežíva veľmi dôležité a náročné kroky. Platí to tak pre rôzne provincie, ako aj pre jednotlivých bratov. Štatistiky hovoria, že už nejaký čas žije väčšina bratov v južnej časti sveta a zatiaľ čo priemerný vek bratov na južnej časti sveta je pod 50 rokov, v severnej časti je to presný opak. Znamená to, že ak si chce sever zachovať aspoň nejakú živosť, musí znížiť počet kláštorov a aktivít, zatiaľ čo na juhu je potrebné hľadať nové miesta pre našu prítomnosť a aktivity pre mladé sily. Rovnako potrebné je aj pozorné rozlišovanie v prijímaní do nášho života a zároveň treba hľadať nové zdroje pre živobytie, ktoré umožnia väčšiu

ekonomickú sebestačnosť. Veľký počet povolání pre náš život vyžaduje náležitú formáciu. Výzvy sú teda rôzne a každá oblasť má robiť čo sa dá. Napríklad zmenšiť počet domov vôbec nie je ľahké. Kvôli pokročilému veku dokážeme ešte predlžovať našu prítomnosť na niektorých miestach len vďaka zamestnancom. Ale toto nie je riešenie, pretože je jasné že oddaľovať neznamená vyriešiť. S projektom personálnej solidarity sme začali rozvíjať nový spôsob stretnutia a spolupráce medzi bratmi zo severu a z juhu. Ak tu bol kedysi pohyb bratov zo severu na juh, teraz je to naopak. To však neznamená že pohyb z juhu na sever odráža zrkadlovým spôsobom to, čo bolo kedysi. Je treba uvedomiť si, že odvtedy ubehlo veľa času a udialo sa mnoho zmien na globálnej úrovni, v cirkvi ako aj vo vnútri nášho Rádu. Na rozdiel od minulosti, dnes vzrástlo povedomie rozdielov kultúr a ťažkostí, ktoré vychádzajú na povrch vždy, keď je snaha formovať interkulturálne bratstvá. Či chceme alebo nie, jedná sa o procesy, ktoré sa nejakým spôsobom dotýkajú všetkých v našom Ráde. Jednotlivé provincie ako aj jednotliví bratia majú sa snažiť byť stále viac otvorení a prispôsobiví. Trvalá formácia to musí brať do úvahy, musí v každom bratovi aj v celých provinciách rozvíjať spiritualitu pravej otvorenosti alebo inými slovami „františkánsku itineranciu“.

17. Kapucína možno definovať predovšetkým podľa toho, aké miesta si vyberá. Je to ten, kto vie byť stabilne a dlhý čas v Božej prítomnosti a dokáže ísť tam, kde je to potrebné a kde nik iný nie je ochotný ísť. Svojho času sme tak boli k dispozícii nakazeným morom, šli sme na misie, ktoré nám počas storočí zverila Cirkev, boli sme a stále aj sme blízko vyhnancom a opusteným, zostávame na miestach, z ktorých všetci odišli pretože sú tam veľmi ťažké ba až nemožné podmienky pre život. V tejto oblasti teda náš Rád písal a stále píše slávne stránky. Ale vieme, že miesta, kde je nás najviac treba sa sústavne menia a preto, aby sme sa stali otvorenými pre nové Pánovo volanie, musíme byť bdelí, s „opášanými bedrami“ (Lk 12, 35), ochotní znovu raz vyštartovať do nového poľa pôsobnosti. Trvalá formácia nám má pomôcť žiť a sústavne obnovovať vernosť týmto dvom miestam. Ona nás urobí schopnými prežiť aj bolestné odlúčenia bez horkosti v duši. Preto si zapamätajte: naša charizma nie je viazaná na kláštory a historické budovy, ale na osoby, ktoré ju stelesňujú na miestach, o ktorých som hovoril pred chvíľou: pred Bohom a v službe najchudobnejším.

2.3 Duchovný rast

18. Aj duchovný rast od každého z nás vyžaduje, aby zostal na ceste. Sme povolání k tomu, aby sme boli pripravení, pretože nevieme v ktorú hodinu príde Pán a povolá nás. Bez hlbokého zmyslu pre otvorenosť a vnútornú mobilitu si len ťažko všimneme, že niekto búcha na naše dvere, chce vojsť a s nami večerať.⁷ A berúc do úvahy, že jeho cesty nie sú našimi cestami a naše myšlienky nie sú jeho myšlienkami⁸, bolo by neodpustiteľné naďalej zostávať v postoji vnútornej imobility. Ako umožníme Bohu vojsť do nášho života a manifestovať jeho inakosť, aby nás priviedol na doposiaľ neprebádané cesty, ak stále zostávame v postoji pohodlného uzatvorenia sa? Stretnutie so živým a pravým Bohom má niekedy za následok radikálnu zmenu života. O tom vie čosi aj sv. František od momentu kedy ho sám Boh

⁷ Por. Zjv 3, 20

⁸ Por. Izaiáš 55, 9

Prot 00771/10

priviedol medzi malomocných. Doslovne mu zmenil život! Som presvedčený že osobitnou a hlavnou úlohou trvalej formácie je, aby nás udržala otvorenými pre toto stretnutie, ktoré je síce šokujúce, ale je vždy prospešné.

2.4 Pripraviť osoby

19. Trvalú formáciu majú dnes na starosti jednotlivé provincie, ale je zrejme že počet bratov, vzdialenosti a geografické oblasti smerujú k tomu, že je vhodné aby bola organizovaná v spolupráci. Je povinnosťou vyšších predstavených vytvárať príležitosti, aby mohli bratia absolvovať formáciu spolu aj individuálne. Týždne duchovných cvičení, dni obnovy ako aj dni štúdií musia byť súčasťou toho, čo sa ponúka bratom pre ich duchovný a profesionálny rast. Ak sa chceme sústavne obnovovať a žiť náš život zodpovedne, musíme cítiť povinnosť zúčastňovať sa na tom, čo je nám ponúknuté. V tomto zmysle potom môžeme spokojne povedať, že trvalá formácia sa tak stáva matkou každej inej formy formácie. Kto sa vydal na cestu a nepohrda tým, čo sa mu ponúka, aby mohol rýchlejšie napredovať, ten sa stane živým a vierohodným príkladom toho, čo znamená byť kapucínom dnes a stane sa vzťahným zdrojom pre tých, čo len nedávno začali počiatočnú formáciu.

20. Každá Provincia má provinčného ekonóma či animátora povolání, preto sa pýtam: Nie je na čase, aby sme mali aj brata, ktorý bude plánovať a ponúkať momenty trvalej formácie? Samozrejme, že nemá nahradiť ministra, ale v spolupráci s ním a jeho radou by mal dať kontinuitu a hĺbku návrhom trvalej formácie, aby sa nestala len nejakým sporadickým javom. Na lokálnej úrovni je úlohou brata gvardiána, aby animoval bratstvo predovšetkým pravidelným slávením miestnej kapituly, ktorá je neodmysliteľným momentom trvalej formácie. Preto je veľmi dôležité, aby sa gvardiánom ponúkla zodpovedajúca formácia. Mali by sa pravidelne stretávať a toto stretnutie by malo byť potrebným a vhodným nástrojom, ktorý im pomôže zodpovedne a v pokoji vykonávať úlohu, ktorá im bola zverená.

21. Tu a tam sa stalo všeobecnou praxou, že brat ktorý skončil dlhé obdobie služby žiada o sabatické obdobie, čas ktorý by mohol venovať obnove vlastných síl, aby potom mohol znovu vykonávať to, čo od neho bude žiadané. Myslím, že je veľmi prospešné, aby obsah a spôsob tohto obdobia boli dohodnuté s ministrom a jeho radou. Zastaviť sa a prehĺbiť profesionálne, teologické a duchovné rozmery života po dlhom období služby môže bratovi priniesť veľmi veľa.

22. Je úlohou vyšších predstavených nájsť vhodných bratov, ktorých by mali k dispozícii a tí by mali nadobudnúť potrebnú špecializáciu, aby boli schopní viesť ostatných bratov na ceste integrálneho rastu. Provincie, ktoré nemajú vlastné štúdiá filozofickej a teologickej formácie si väčšinou neuvedomujú dôležitosť pripravovať vlastných bratov, aby mohli vyučovať. A to nevyhnutne zapríčiňuje ochudobnenie kultúrnej úrovne provincie i celého Rádu. A to je naozaj škoda, pretože dobrá kultúrna úroveň nebola nikdy nikomu na škodu! Samozrejme, že je stále potrebný duch modlitby, o ktorého sa treba starať, zároveň však prítomnosť kvalifikovaných a kompetentných bratov môže byť požehnaním pre všetkých.

2.5 O čom treba hovoriť [akými otázkami sa zaoberať]?

23. Sú témy, ktoré by som nazval „povinné“ a na ktoré sa treba pravidelne zamerať v priebehu rôznych etáp trvalej formácie. Existuje pekné tvrdenie, že Eucharistia je centrom, okolo ktorého sa točí celý náš bratský život, ale ak sa nezastavíme a nebudeme prehlbovať jej rôzne rozmary, ak si nepoložíme otázku ako ju slúžime a prežívame, tak riskujeme že aj Eucharistia sa presunie z centra na okraj. To isté platí aj pre náš život osobnej a spoločnej modlitby. Z času na čas nezaškodí dobrý kurz kontemplatívnej modlitby s praktickými cvičeniami. Práve naopak. Pripomeniem, čo hovoria naše Konštitúcie: „Mentálna modlitba je duchovnou učiteľkou bratov (...)“.⁹ To isté je treba povedať aj o Božom Slove, tak bohatom na podnetnom a návrhy! Ale je treba niekoho, kto nám pomôže nájsť v ňom poklady prostredníctvom nových pohľadov a kompetentných prístupov so zreteľom na *Lectio divina*. A samozrejme by sme nemali zanedbávať ani humánne vedy, ktoré môžu pomôcť budovať vzťahy medzi nami. Všetky aspekty bratského života by sa bez výnimky mali z času na čas stať predmetom spoločného prehlbovania.

24. Pozor však na to, aby sme sa nezamerali len na témy týkajúce sa nášho života *ad intra*! Nemôžeme byť indiferentní voči tomu, čo trápi celé národy alebo skupiny ľudí. Mám na mysli predovšetkým tých, ktorí musia opustiť svoju vlasť kvôli vojne, prenasledovaniu alebo sa snažia žiť plnohodnotný život. Vždy keď sme pomáhali utečencom, hlavne tým najchudobnejším a bezbranným, boli sme na správnom mieste. Aby sme videli, čo sa deje na lokálnej ale aj globálnej úrovni, je treba informovať sa u tých, ktorí sa touto problematikou zaoberajú na profesionálnej úrovni. Máme úrady ako *Spravodlivosť, Pokoj a Ochrana stvorenia* a tiež *Franciscans International*, ktorí robia dobrú prácu, ale stále zostávajú v tieni, pretože chýba záujem zo strany bratov. V tomto kontexte sa máme z času na čas zamýšľať aj nad tým, ako chceme žiť náš sľub chudoby so všetkými následkami, ktoré od nás vyžaduje náš život „bez vlastníctva“.

25. Naše zasvätenie nás volá k tomu, aby sme činnosti, ktoré sú nám zverené konali na primeranej profesionálnej úrovni. Nestačí byť vysvätený za kňaza (hovorím to ako príklad), aby sa zo mňa stal dobrý nemocničný kaplán, alebo dobrý kazateľ. Takisto nestačí absolvovať základnú prípravu na dlhodobé vykonávanie nejakej činnosti. Nesmie nám chýbať vedomie profesionality, a teda aj povinnosti adekvátneho [primeraného] a pravidelného adžiornamenta [aktualizácie]. Máme miesta, kde sú mnohí z nás neustále volaní konať službu spovedníkov. Služba Božieho milosrdenstva charakterizovala a hlboko poznačila život nejedného svätého kapucína. Prečo sa teda z času na čas nestretnúť a nedebatovať o problémoch, s ktorými sa stretáme, aby sme mohli čosi pochytiť jeden od druhého a tak zlepšiť našu službu? Často chýba niekto, kto veci naštartuje, nejaký animátor! V duchu láskyplnej poslušnosti má byť každý iniciatívny, a to z jednoduchého dôvodu, že sme bratia.

26. Na všeobecnej úrovni by som chcel pripomenúť to, čo sa už roky ponúka v našom dome vo Frascati: kurzy zamerané na znovuoobjavenie našich koreňov, ponúkané rôznym oblastiam Rádu; kurzy pre formátorov (už nejaký čas organizujeme tieto kurzy v samotných oblastiach,

⁹ Konštitúcie, 52, 6

Prot 00771/10

do ktorých nás pozvú); kurzy pre gvardiánov; kurzy pre spovedníkov. Návrhy kurzov aj ich samotné zorganizovanie majú na starosti bratia z generálneho sekretariátu pre formáciu, ktorým chcem týmto spôsobom zvlášť poďakovať.

2.6 Jeruzalem: nová možnosť

27. Skôr ako zakončím tento list, chcel by som všetkým bratom Rádu povedať, že v Jeruzaleme je konečne dokončený a dobre zariadený dom pre hostí (host'ovský dom), ktorý vás očakáva. 28 septembra 2010 sme s radosťou mohli otvoriť Centrum spirituality a biblickej formácie „Ja som svetlo sveta“. Zrealizoval sa tak sen, po ktorom toľko túžili moji predchodcovia. Kláštor postavený v tridsiatych rokoch nemohol byť nikdy ako formačný dom používaný, pretože ho najprv pretransformovali na väznicu, neskôr ho použili ako psychiatrickú kliniku. Túto nehnuteľnosť sme vďaka Božej prozreteľnosti získali súdnym procesom späť pred niekoľkými rokmi a teraz je znovu funkčná. Je tu 40 izieb, spoločné priestory, kaplnka, kuchyne, refektár, rekreačná sála, prednášková sála a veľká záhrada.

28. V súčasnosti je bratstvo zložené predovšetkým z bratov z benátskej provincie, ktorí spolu s br. Pasquale Rota z lombardijskej provincie zabezpečovali našu prítomnosť v Jeruzaleme. Je tu aj pár bratov, ktorí študujú na inštitútoch špecializujúcich sa na biblickú vedu v Jeruzaleme. Teraz, keď už dom ponúka veľký počet miest na ubytovanie, je našou túžbou ponúknuť túto možnosť pre jednotlivé provincie Rádu na jeden či viac týždňov biblickej formácie, duchovných cvičení alebo na púť po svätých miestach. Toto nové centrum bolo zasvätené dvom bratom kapucínom, blahoslavenému Jakubovi z Ghaziru, volanému aj brat Lásky, ktorý svojho času pomohol zakúpiť tento pozemok a bratovi Pierre-Marie Benoît, ktorý bol označený titulom „Spravodlivý medzi Národmi“, pretože zachránil život tisíckam židov počas druhej svetovej vojny. Dvaja bratia, ktorí svojou inteligentnou činnosťou, viackrát riskujúc život odpovedali na vážne požiadavky ich čias. Obetovali svoj život pre druhých bez zaváhania! Som si istý, že čoskoro vás vedenie tohto Centra bude informovať o iniciatívach a návrhoch ktoré budú organizovať.

3. Záver

29. Ako som povedal na začiatku, úmysel tohto môjho listu nebol napísať traktát o trvalej formácii, ale skôr vzbudiť o ňu záujem a motivovať k pravidelnej účasti. Musím ešte pripomenúť že základný aspekt našej cesty viery je narodiť sa z hora, tak ako to vyžadoval Ježiš od Nikodéma: „Veru, veru, hovorím ti, ak sa niekto nenarodí zhora, nemôže uzrieť Božie kráľovstvo“ (Jn 3, 3). Všetci sme si vedomí, že človek môže byť praktizujúci bez toho, aby bol veriaci. O Zachariášovi a Alžbete napísal evanjelista Lukáš že „obaja boli spravodliví pred Bohom a bezúhonne zachovávali všetky Pánove prikázania a ustanovenia“ (1, 6). Ale keď anjel oznámil Zachariášovi, že ich modlitba bola vypočutá a budú mať syna, Zachariáš sa nechal premôcť pochybnosťou. A anjel mu povedal, že zostane nemý až kým sa tento sľub nenaplní „pretože si neveril mojim slovám“ (1, 20). „Veriť“ a „narodiť sa z hora“ nie sú samozrejme skutočnosti len zo samotného faktu, že sme vstúpili do kapucínskeho Rádu.

30. Použijúc ďalší biblický obraz hľadím na patriarchu Jakuba, ktorý ušiel z domu zo strachu pred Ezauom, svojim bratom a strávil mnohé roky u svojho svokra Labana, od ktorého tiež ušiel. Keď sa potom rozhodol vrátiť k svojmu bratovi, skôr ako prekročil rieku Jabok, bojoval celú noc s Bohom a zostal poznačený na celý život (Gen 32, 23-32). Je dosť možné že aj ty si stále na úteku a ideš cestou, ktorá nie je tou cestou, ktorú ti pripravil Pán. Brat môj, je čas vrátiť sa, zatiahnuť na hlbinu (Lk 5, 4). Neboj sa teda stretnúť s „pravým a živým Bohom“, bojovať s ním, aby si mohol povedať spolu s prorokom Jeremiášom: „Zvádzal si ma, Pane, nuž dal som sa zviest', uchopil si ma a premohol“ (Jer 20, 7)! Prvotným cieľom permanentnej formácie je: navrátiť sa na správnu cestu, spraviť rozhodný krok dopredu v našich životných snahách. Sám Pán ti hovorí: “Vstaň a chod!” (Mt 9, 5).

br. Mauro Jöhri
generálny minister OFMCap

Rím, 29 november 2010. Sviatok Všetkých svätých františkánskej rodiny.